

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 INLICHTINGENDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
 TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE” Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst der verkochte goederen. **DE DIRECTIE.**
 SCHEVENINGSCHIE VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

INHOUD: Uitnodiging. — Ten bate van het N.-I. Roode Kruis. — Een Javaansche Romance. — Nogmaals „Zorg voor de in het Moederland studeerenden”. — Feuilleton. — Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Een Javaansche Romance.

In dit nummer van het Koloniaal Weekblad is ingesloten een inteeckenbiljet op het Javaansche toonstuk „*Kinanthic Sandoong*”, voor zang en piano, voor Europeesche kunstminnenden speciaal getoonzet door *Suardhy Surya Ningrat*, tekst uit „*Manoehoró*” van *Prins Mangkoenegoro IV*, met dichterlijke Hollandsche vertaling van *R. M. Noto Soeroto*.

Inteeckenaren genieten 25 pCt. reductie op den verkoopsprjjs.

Nogmaals „Zorg voor de in het Moederland studeerenden”.

In den *Indischen Gids* van November l.l. komt een stuk voor van den heer *A. N. J. Fabius*, getiteld: „Indische jongelui in Holland”. In dit artikel heeft de schrijver het o.a. over de moeilijkheden, die Indische jongelui vooral in den eersten tijd van hun verblijf hier te lande ondervinden, doordat ze verkeer in een hun geheel vreemde omgeving, hun totaal onbekende leeraren voor zich zien, zich hebben te gewennen aan allerlei, dat voor hen nieuw is, terwijl ook de aansluiting van het onderwijs in de Koloniën aan dat van het Moederland niet overal gelukkig is te noemen.

Schrijver erkent het feit, dat van de „Indische jongelui in Holland dikwerf niet datgene terecht komt, wat de ouders in de Koloniën mochten verwachten, na de groote offers door hen gebracht. In Holland zelf trekt zulks meer en meer de aandacht.” aldus de heer F.; warme vrienden van de Koloniën slaan ten deze de handen inéén en zoo kon zelfs het denkbeeld ingang vinden: een „Te Huis” voor Indische jongelui op te richten”. En dan volgt er een philippica tegen een dergelijke inrichting, vergezeld van een geestdriftigen lofzang op het heerlijk vrije studentenleven.

Doch laat ik liever den schrijver zelf het woord geven:

„De zaak schijnt heel eenvoudig” — zegt hij — „een oude-mannen- en -vrouwen-huis voor jongelui, of wil men liever, een „Boarding-house” voor minderjarigen, een inrichting voor half verweesden. En tot zoo iets komt men in het land, waar ijverig wordt gewerkt voor de opvoeding van wezen in het huisgezin!”

Naar het schijnt, zou dit gesticht niet in hoofdzaak zijn te bestemmen voor kinderen, neen, men zoude daar opnemen jongelui, wier kameraden en studiege-nooten een heerlijke vrijheid genieten, terwijl zij zich zelf hadden te onderwerpen aan allerlei bepalingen, bij een gestichtsverpleging noodzakelijk. Vogels van allerlei pluimage zouden in deze volière herberg vinden; van beiderlei kunne, van verschillende leeftijd. Immers men kan zich een dergelijk tehuis — met eigen „vader en moeder” — niet klein denken, omdat het aantal Indische jongelui, hetwelk in aanmerking zou worden gebracht om in een dergelijke inrichting te leeren op eigen beenen staan, daartoe te groot is, terwijl een aantal kleine inrichtingen te kostbaar zoude zijn. Daarenboven is de meening geuit, dat men de minder goede elementen hier zou houden, totdat ze zich braver toonen, weshalve reeds nu is te zeggen, dat het „te huis” al zeer spoedig den naam van „Ver-

beter-huis” zoude dragen, hetgeen zeker niet zoude strekken om voor de jongelui, die in Holland daarheen zullen gezonden worden, de toekomst in een vroolijk daglicht te brengen. ’t Is alsof men al het kwade, dat allen kostscholen in meerdere of mindere mate aankleeft, vergeten wil.

Neen, het eenige stelsel, dat hier deugt, is de gezins-verpleging, voor zooverre de Indische jongelui nog niet geschikt kunnen heeten, om, als Hollandsche jongelieden, op kamers te wonen en dezelfde vrijheden en dezelfde voorrechten te genieten als hunne studiege-nooten van gelijken leeftijd, die niet uit de tropen komen. Laten ook de Indische studenten zooveel mogelijk genieten van dat heerlijke, jonge leven, waarvan de ouderen in welsprekende reunistentaasten zoo gloed-vol weten te gewagen — of zouden de Indiërs uitsluitend de „hengsten” moeten wezen?

Er zijn studenten, die heel slecht werken, voor wie op de Hoogeschool of Universiteit de weg aanvangt, welke ten verderve leidt; maar niet onder de Indiërs alleen hebben wij die te zoeken. En zoo het nuttig kan wezen dieper in te gaan op de vraag, of er verandering dient gebracht in de Universitaire opleiding, en wat daarmee gelijk staat, zoo hebben wij niet te beginnen met de stichting van een hospitiüm voor Indische studenten, die daar aan een touwtje zouden liggen.

Men overwege dan mede de vraag, wat er te ver-wachten is van de aldus tam gehouden heeren.”

Oef! We zijn er; een „oude-mannen-en-vrouwen-huis”, een „boarding house” voor minderjarigen, inrichting voor half verweesden, gestichtsverpleging, een volière, een verbeterhuis; het schijnt, alsof de schrijver zijn heelen woordenschat heeft uitgeput en zijn culminatiepunt heeft gevonden in het „ver-beterhuis”. De „hengsten”, die aan een touwtje zouden moeten liggen om ze „tam” te houden, volgen dan nog.

Schrijver schijnt van meening, dat er alleen van de studenten, die ijverig deelgenomen hebben aan het z.g. „echte”, veelbetooste studentenleven, iets goeds terecht kan komen.

Het is mij nimmer opgevallen, dat gestudeerde lui, die in alles aan dat veelbezongen leven hadden meegedaan, later flinker en degelijker bleken te zijn dan de anderen, die, hetzij door de omstan-digheden gedwongen, of uit eigen vrijen wil, zich daarvan onthielden. Ik begrijp, dat voor zekere karakters het „studentenleven” veel aantrekkelijks heeft en iets goeds kan hebben, evenals ik me er kan indenken, dat anderen zich met weerzin ervan afwenden. Zijn dat alleen de „hengsten”, de „tam-men”, aan wier toekomst de schrijver wanhoopt?

Het zal dan wel een ontgoocheling voor hem zijn te weten, dat volgens de opgaven, welke mij op het oogenblik ten dienste staan, in 1913 te Utrecht slechts ongeveer 1/3 deel van de studenten lid van het corps waren, en te Leiden nagenoeg de helft; in 1915 te Groningen nog niet de helft en dat in het-zelfde jaar te Delft de verhouding tusschen leden en niet-leden ongeveer gelijk was.

Wat nu de Indische jongelui, en vooral de Inlan-ders en Chinezen, aangaat, die toch in de eerste plaats naar Nederland gezonden worden om te sla-gen in hun studie, en niet om van het heer-lijke, vrije leven te genieten, geloof ik, dat het voor velen van hen verkieslijk zou wezen, indien ze verre-

UITNOODIGING

tot alle leden van „Oost en West”, in het bijzonder die der Afd. Den Haag en de door hen genoodigden.

A.s. Vrijdag, 15 December zal Mejuf-frouw **KITTY AMENT** in de bovenzaal van de „Oranje Sociëteit”, Prins Hendrik-plein, Den Haag, een **VOORDRACHT** houden over Indische Kunsten Mu-ziek, met lichtbeelden en eene belangrijke verzameling Kunstvoorwerpen.

Ten Bate van het N.-I. Roode Kruis.

Gaarne plaatsen wij het volgende door ons ont-vangen schrijven:

„Ondergeteekende, met het mede-commissielid *M. A. van der Sprong*, hebben op den voorlaat-sten dag van de sluiting der tentoonstelling ten bate van het Ind. Roode Kruis, bij het sigarenmagazijn van den heer *A. J. van Rijn*, belast met den ver-koop der tentoonstellingskaarten, geconstateerd, dat slechts 50 kaarten waren verkocht, waarom besloten werd den heer *W. J. de Bas* te vragen, of het niet te veel gevergd was de tentoonstelling nog wat te verlengen; hij verklaarde zulks voor het liefdadig doel wel over te hebben.

De Burgemeester heeft eene verlenging tot en met Zaterdag 16 dezer toegestaan.

De entree is op f 0.25 gebracht.

Wij verzoeken U beleeft bovengenoemde verlen-ging te willen bekend stellen.

Inmiddels zijn aan liefdegaven bij commissie-leden binnengekomen:

Mevr. B. te 's-Gravenhage	f 10.—
„ M. t. B.	„ 10.—
„ A. M.	„ 1.—
Heer C. T. E.	„ 1.—
„ H.	„ 1.—
„ Sch.	„ 1.50
Totaal.....	f 24.50

Hoogachtend,

B. v. HENGEL,
 Lid der Commissie.

PERRY & CO. Dekstoelen Hut Mail koffers Vouwstoeltjes, enz. **HOOGSTRAAT 20.**

bleven van alle studentikoos gedoe, dat slechts zelden geest- of zielverheffend is, maar wel voor menigeen een gevaar te meer wordt in de voor hen nieuwe omgeving.

Omtrent het door den heer Fabius zoo zeer vermaade tehuis bestaat bij dezen eenige begripsverwarring: hij strijdt tegen een „Tehuis”, dat in dien geest althans, voor zoover mij bekend, niemand wenscht.

In mijn artikel: „Zorg voor de in het Moederland studeerenden”, voorkomende in nummer 30 van 27 Juli l.l. van dit blad, gaf ik aan, hoe m.i. de kans van mislukken voor Indische jongelui — in de eerste plaats de Inlandsche en Chineesche — tot kleiner afmeting teruggebracht kan worden door het stichten van een „tehuis”, dat als regel dienst zou moeten doen niet als een *bljvend* tehuis, om de jongelui toch vooral „tam” te houden, maar meer als een „d o o r g a n g s h u i s”. Slechts enkelen, voor wier karakter het noodig mocht blijken, zouden daar voortdurend verblijf houden, terwijl het voor a l l e n, ook voor hen, die geheel op eigen beenen staan, de plaats moet wezen, waar ze steeds hulp en voorlichting, steun en troost kunnen vinden.

Daarenboven zouden zij, wier „tehuis-gevers” tijdens de vakantie van huis gaan, zoals de heer F. opmerkt, in het Tehuis een onderkomen kunnen vinden, en zouden ook van daaruit tochtjes en uitstapjes ondernomen kunnen worden, zoals ik in mijn bovengenoemd artikel reeds aangaf.

Dat het denkbeeld van een groote kostschool mij vreemd was, blijkt, dunkt me, uit hetgeen ik schreef en dat hier nog eens herhaald worde:

„Men wake er echter voor het tehuis niet te groot te maken; het moet het karakter van een gezin blijven behouden, waar ieder een eigen hoekje heeft, waar hij kan werken en zich afzonderen, maar waar toch ieder zich lid voelt van het gezin.”

En dat ook ik de jongelui, die het dragen kunnen, de noodige vrijheid wil geven, daarvan getuigt de volgende aanhaling:

„Voor de anderen” — dat zijn zij, die niet om hun karaktereigenschappen in het tehuis moeten blijven, en die dus de groote meerderheid zullen uitmaken — „worde omgezien naar een geschikt gezin, waar ze opgenomen worden als huisgenoot en dus het gezinsleven zoo'n machtige factor in de opvoeding, mee leven. Blijkt langzamerhand grooter vrijheid te kunnen worden toegestaan, of uit een oogpunt van karaktervorming wenschelijk of noodig, zoo wordt niet geschroomd die te verleenen.

Er wordt steeds het oog op gehouden, dat het doel is: zelfstandige menschen te vormen.”

Maar nog steeds ben ik van oordeel, „dat het uit een opvoedkundig oogpunt aanbeveling verdient de jongelui niet dadelijk te veel vrijheid te geven; het is toch niet om in de eerste plaats daarvan te genieten, dat ze naar Holland komen, doch om te studeeren en opgevoed te worden.” En ik veronderstel, als men de ouders in Indië de keuze liet tusschen wat minder vrijheid, maar meer kans op slagen, of het omgekeerde daarvan, de meeste, zoo niet alle ouders, voor hun kinderen het eerste zouden kiezen. Waar het t e h u i s uit den aard der zaak het meest Inlandsche of Chineesche jongelui zou opnemen — daar de Europeesche ouders meestal wel familieleden, bekenden of vrienden hebben, die, zoo noodig, met raad en daad steunen — klemt het nog meer toch te zorgen, dat de kans op mislukken zoo klein mogelijk zij. Men vergete niet, dat elke mislukking

FEUILLETON.

Wandeltochten door de Preanger.

Uit het leven van een tuingeëmployeerde.

(Vervolg).

Tjigadok kwam in zicht, nu nog met zijn twee, drie huisjes, aan den benedekant van den weg, zindelijk uitziend, van een tuintje omgeven, beplant met rijst en met vruchtboomen. Na de woestijnen van K o s e h en a l a n g - a l a n g (soorten van lang wild gras) deed ons dit plekje weldadig aan. Hier moet een Kokolat wonen, het kamponghoofd. Nog even onze fantasie in de toekomst vrij spel gevend, zouden wij ons Tjigadok dan als de voorstad van Tjikirai kunnen denken. Maar kom, terug naar de werkelijkheid, geen torens en tranzen nog, geen paleizen nog rijen zich; maar heel iets anders, ook niet uit zich zelf gewassen. Het terrein namelijk, dat zich nu aan weerszijden aan ons voordoet, was beplant met verschillende vruchtboomen, zonder eenige regelmaat, als bij toeval hier, daar, en overal uit het hooge gras opschietend.

Daar had men reeds weer de eerste huisjes, en het leed dan ook niet lang of wij deden onze intrede in Tjikirai, den hoofdzetel van de dessa. Het was stil in het dorp; weinige personen slechts lieten zich zien. Toch zal het waarschijnlijk wel niet meer verlaten geweest zijn dan gewoonlijk op dit uur van den dag. Een dorpje als dit, met zoo weinig inwoners, waardoor kunstnijverheid noodzakelijk is buitengesloten, heeft ander werk te verrichten, dat huiszitten verbiedt. Omring van gronden, zoo uiterst geschikt voor droge rijstvelden, begeven de lieden zich bijna dagelijks naar buiten. Bezig het onkruid te wieden, dat den groei der

bij den Inlander het vertrouwen in een Europeesche opvoeding schokt niet alleen, maar dat men daarbij de kans loopt, dat de persoon in kwestie met een zekeren wrevel, zoo niet wrok naar Indië terugkeert, allicht zich verongelijkt gevoelt en zich in de armen werpt van minder gewenschte volksleiders.

In dit verband zij het mij vergund erop te wijzen, dat op de Regeering de plicht rust om te zorgen, dat Inl. jongelui, die hier gestudeerd hebben en de een of andere bevoegdheid verkregen dan wel diploma behaald hebben, ten spoedigste naar Indië terugkeeren om daar in 's lands dienst geplaatst te worden. Gevallen als zich nu voordoen, dat een paar jongelui, die de akte als onderwijzer verworven hebben, en zich bij het Ministerie van Koloniën aangemeld hebben, maanden reeds wachten op een beslissing, moeten in de toekomst vermeden worden. De Regeering weet, of kan weten, welke jongelui van Inlandsche of Chineesche afkomst hier studeeren en voor welk vak; welnu zij zorge tijdig haar houding te bepalen ten opzichte van die jongelui, opdat deze weten, wat hun te wachten staat en ze voor teleurstellingen worden bewaard. Waar reeds een oud-Indisch hoofdamtenaar belast is met het toezicht op hen, die van de Regeering een studiebeurs ontvangen, breide zij haar zorg ook uit over degenen, die op eigen kosten dan wel door particuliere vereenigingen gesteund, hier hun opleiding ontvangen.

J. C. H.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Chineez en „Indië Weerbaar”.

Bij de algemeene instemming, die de propaganda voor „Indië Weerbaar” bij de verschillende rassen van Indië ondervond, moest de afhoudende, koude houding der Chineez en wel opvallen. In het Soer. Hbld. van 2 September vestigt de heer Boon in een artikel „Een kijkje in de ziel onzer Chineesche landgenooten” de aandacht daarop naar aanleiding van het verslag eener vergadering, waarin de hr. v. Hinloopen Labberton aan de Indo-Chineesche gemeente te Soerabaja trachtte het doel van „Indië Weerbaar” uiteen te zetten en alsnog haar over te halen adhaesie te betuigen met de bekende motie. Groot was de belangstelling; het podium, waarop de hr. v. H. L. met eenige leden van het Comité had plaats genomen, „was zoo nauw omstuid door de hoorders, dat men zich nauwelijks draaien of keeren kon. 't Was onder die omstandigheid een mooie prestatie van den hr. v. H. L., om gedurende uren ernstig in te gaan op de bezwaren, door verschillende sprekers geopperd tegen de motie en hardnekkig te pogen deze te weerleggen”. Des te mooier was die prestatie, waar trots alle inspanning het auditorium vijandig bleef staan tegenover zijn idee en hem zelfs den moreelen steun ontbrak van ook maar het kleinste deel van het publiek.

„Ofschoon ontegenzeggelijk aan het einde der vergadering de Europeesche, Javaansche en Arabische meeningen, welke parallel gingen, niet meer zoo zwaar botsten tegen de Chineesche als in den aanvang, toch kan niet gezegd worden, dat het den hr. v. H. L. gelukt is de Chineesche gemeente te overtuigen, dat een „weerbaar Indië” ook een belang is van de Chineesche gemeente”. Wellicht heeft daaraan schuld gehad het streven van den generalen staf om steeds de militie-idee naar voren te brengen.

padihalmen dreigt te belemmeren, worden de dorpen overdag het meest aldaar aangetroffen. Mocht geldgebrek het tijdelijk anders willen, dan valt er altijd wel wat op de naburige ondernemingen te verdienen. Ook daarheen begeven zich dan ook velen in den vroegen ochtend en keeren des middags weer huiswaarts, alleen of bij paren, stil schrijdend den boschweg langs. Blijf de vrouw des huizes thuis, zoo vindt de moede zich dan getroost bij het bordje droge rijst, dat de leege maag nu dubbel goed smaakt. Het overige van den dag zich strekkend op zijn matje, verliezen zich dan zijne gedachten in het niet der zorgeloosheid.

Is hij gelukkig, dat mankind, dat liefst in ledigheid zijn tijd verliest? Ons, westerlingen, komt het vaak zoo voor; onze fantasie vermeet zich, zich in zijn toestand te kunnen indenken, scheidt zich idealen omtrent een zorgeloos hart, een zijn, nietig in behoeften, van een leven zoo zelfgenoegzaam, dat men zich nooit geplaatst gevoelt met de gedachte van wat komen kan. Ik geloof, dat wij elkaar aldus verkeerd begrijpen.

Het kind, in armoe opgegroeid, kent weelde slechts van aanzien, en dikwijls ook dat niet eens. Tot man gerijpt, vormt het zich idealen. Hij vindt den weg verperd door het noodlot, dat hem in de wereld stiet. Hij buigt het hoofd, gewent aan immer buigen, en leert zijn ideaal gelijk te achten met de begeerte om sterren te plukken. Berustend in een diep fanatisme, leeft hij zijn eigen leven uit, zoals Allah dat verlangt. — Wat lijkt ons zoo'n leven eenvoudig toe, zoo zonder zorgen. Berusting is een troost voor wie gedwongen zijn klein te blijven. Maar dan de levensideal en, die bergen fantasie! De drang der omstandigheden weet ze te verzetten, echter niet te vernietigen, dan mogelijk door den dood. Door de werkelijkheid verdrongen, verplaatsen de idealen zich in het rijk der droomen. Is dat gelukkiger zijn dan wij? Ik geloof, ons beider levensstromen verlangen naar een opgaan in de zee der idealen, slechts is de onze vaak breder gewassen door de vele zijstroompjes der mogelijkheid, waardoor hij wilder bruist, en in zijn vaart golfjes scharmt, als willend spronggewijs vlugger het doel bereiken. Plot-

ANDRÉ KLEINGELD KLEEDERMAKER

Groot Hertoginnelaan 132, - Telef. H. 6682 - DEN HAAG

EERSTE KLASSE ENGELSCHES STOFFEN

Matige prijzen.

VOORDEELIGE ABONNEMENTS-TARIEVEN.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPE STRAAT 11
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie.
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoef te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSTRA.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

SPEKSLAGERIJ

A. V. D. BARSELAAR

Bleyenburg 42 - Den Haag - Tel 804-805

OPGERICHT 1740.

Leverancier aan beide Kon. Hoven.

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
VARKENSVLEESCH EN FIJNERE VLEESCHWAREN

Speciaal adres

BARSELAAR's alom met goud bekroonde
Kalfsleverworst en Geldersche Rookworst

GEEN FILIALEN.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank.

Rokin 55, Amsterdam.

Verstrekt VOORSCHOTTEN tegen diverse zekerheid ook aan Ind. ambtenaren en verlofgangers. Neemt gelden in deposito tegen 5 pCt 's jaars.

Wat was nu de redeneering der Chineezers ter vergadering? Bekend mag verondersteld worden, dat de Chinees in het algemeen, de *paranakan* in het bijzonder een vreedzaam mensch is, die weinig ervoor voelt zich in twisten te mengen, waar hij buiten kan blijven.

Schering en inslag van het befoog was dan ook: „Hebt gij met anderen ruzie, dan verzoeken wij neutraal te blijven, en „wanneer men ons veroorlooft rustig voort te leven, en ons de gelegenheid laat om onze energie te ontplooiën ten bate van ons en ons nageslacht, laat het ons volmaakt koud, wie hier heerscher is. Waarom zouden wij voor Uw gouvernement, dat ons in vele opzichten achteruit stelt, meer voelen dan voor een ander?”

En of de hr. v. H. L. daarop al antwoordde, dat, wanneer een huis naast het onze brandt, we niet volstaan kunnen met rustig toekijken, maar het noodig is, om den vlammen een overslaan naar het onze te beletten, dat wij den brand op het naastliggende perceel helpen stuiten, die redevoering konden of wilden de Chineezers niet vatten.

Dhr. Liem Tjwang Siang (gelijkgestelde) maakte o. a. de volgende opmerking: „Wij zouden dus moeten vechten tegen Franschen, Duitschers of Japaners, maar wat verwacht men van ons, als hier eens de *Tiong Hua* (Chineezers) als aanvallers zouden komen, wanneer *Tiong Hok* (China) eens de vijand was?” De hr. *Tjokrominoto* antwoordde daarop zeer snedig ongeveer het volgende: „Mijn ideaal is een onafhankelijk Indië, door Indiërs bestuurd, waarin alle rassen als gast kunnen verblijven. In den geest van dat ideaal past volkomen het streven van „Indië weerbaar”. Heeft dit zich eens verwezenlijkt, dan wensch ik de bemoeienis van elk ander land buiten onze zaken te houden. Zouden Franschen, Duitschers Japaners of wie ook, zich hiermede niet kunnen vereenigen, en zouden zij ons aanvallen, dan zou ik hen uit mijn land werpen, hen en ook de *Tiong Hua*, Toewan Liem Tjwan Siang.”

Hoewel het den hr. v. H. L. niet gelukte zijn gehoor te overtuigen, scheen het toch, alsof het Chineesche publiek meer toegankelijk voor de motie zou wezen, indien de Chineezers gelijke rechten en gelijke plichten zouden hebben als de Europeanen, ofschoon ze ook dan voor het idee eener militie niet warm zouden loopen.

In het *Soer. Hbld.* van 5 Sept. zette de hr. *Liem Koen Hian*, die ook op bovengenoemde vergadering tegenwoordig was geweest, het Chineesche standpunt t. o. v. de motie „Indië Weerbaar” uiteen.

Volgens hem vraagt de Chinees zich af bij het overwegen of hij *pro* of *contra* de motie is, of hij Indiër dan wel Chinees is. Hij komt dan tot het besluit, dat hij Chinees is en blijft, dat hij derhalve een vreemdeling, een gast is in dit land. En als zodanig, d. i. als vreemdeling, als gast, heeft hij niet het recht de Nederl. regering te verzoeken om Indië weerbaar te maken. Zedelijk past het hem nog minder zich te bemoeien met binnenlandse politieke aangelegenheden van dit land; zelfs al wilde men hem, den *vreemden Oosterling*, dat recht geven.

„Evenals alle andere vreemdelingen hebben ook de Chineezers bij een eventueelen oorlog tusschen Nederland en een buitenlandsche mogendheid, niets te vreezen voor een aanranding van hun leven of vrijheid, tenzij zij francitireeren. Het internationale recht — en ook de moraal — schrijft immers voor,

seling echter treedt ook hem een machtiger water in den weg, en hij wordt gedwongen, daarin op te gaan, somwijlen de zee reeds ziende in het verschiet. Het kleine beekje verloor zijne zelfstandigheid alvorens groot geweest te zijn. Beide stroomen ondervonden de onmogelijkheid zich een eigen weg tot het doel te banen, het beekje alleen eerder dan zijn grootere soortgenoot. Gaat het leven in het algemeen niet dien gang? Waarom zou een eerder vernietigd ideaal zaliger zijn dan het onze? Ik geloof, wij weten het zelve niet; wij denken ons dat graag aldus, gedachteloos, als troost voor onze eigene bedroegene ziel.....

Wij bevonden ons in de kom van Tjikirai. De huisjes, onregelmatig, naar willekeur geplaatst, zien er hier even armelijk uit als elders. Eén slechts zagen wij daar, dat grooter was. Naar luid moest dat de woning van den loerah zijn, den man, dien wij reeds voor de loemboeng-dessa van Padjagan ontmoetten. De man zal wel de rijkste zijn onder zijn dorpsgenooten (dat ligt bijna vanzelf in het loerahschap opgesloten). Toch valt aan diens huis van weelde niets te bespeuren, tenzij men de zijden parasol van Mevrouw als zodanig wilde aanmerken. „Daar heb je de vrouw van den loerah”. Riep de tjamat ons toe. Ongelukkigterwijls keek ik toen juist een andere richting uit; want na tjamat's woorden opziende, zag ik nog slechts een slip van haar saroen in het donker van haar huis verdwijnen. Zij moest een schoone zijn; helaas was voor mij de kans verkeken, mijn schoonheidsgevoel aan dat van den tjamat te toetsen. Schielijk verdwenen bij ons naderen, vertoende zij zich niet meer, als ware haar de schrik om het hart geslagen op het zien van Europeanen. Al onze listigheid om die vrouw naar buiten te lokken, baatte weinig meer dan dat wij een deel van onzen tijd verspilden aan een gesprek met enkele matronen, die ons blijkbaar minder gevaarlijk achtten.

Bij het verlaten van het dorpje kwamen wij al dadelijk aan een beekje, de Tjikirai, waaraan de plek haar naam ontleende. Een smalle bamboezen brug leidde naar den anderen oever. Erg te vertrouwen was het gevalletje niet, zoo zwak zag het er uit. Wij vonden

dat een non-combattant in een oorlogvoerend land geen kwaad mag geschieden, zoolang hij zich rustig houdt. En hiermede wordt voor een deel verklaard, waarom de Chineezers neutraal wenschen te zijn in de huidige beweging van Hollandsche kapitalisten, al wordt hun ook het recht gegeven een stem in deze uit te brengen.”

Voelen de Chineezers, en in 't bijzonder de Indische Chineezers dan niets voor het land, waar ze gastvrijheid genieten en dat hun het noodige tot hun levensonderhoud verschaft? Zeker voelen wij voor dat land, zegt de schrijver, en wij toonen onze dankbaarheid door met onze energie, vlijt en wilskracht mede te werken tot den bloei der koloniën. En ook door het opbrengen van belastingen bevorderen we dien bloei. Het land liefhebben als ons eigen vaderland, dat zoo'n groote toekomst tegemoet gaat, en zodoende onze afkomst verlooehenen, kunnen wij niet, daar wij van deze koloniën niets anders te wachten hebben dan materieel geluk.” Dat mijn landgenooten het land niet kunnen liefhebben, ligt aan de stiefmoederlijke behandeling van het gouvernement. „Hoewel deel uitmakende van een vrije en onafhankelijke natie, waren en zijn zij tot den huidige dag toe gelijkgesteld gebleven met de onderworpen bevolking dezer gewesten. Behalve dat hun rechten minderwaardig gesteld worden aan die van andere vreemdelingen, zoo ook Japaners, welke laatsten in beschaving toch niet op hooger peil staan dan de doorsnee Chinees, wordt hun vooral het onderwijs zeer bemoeilijkt.” Holl.-Chineesche scholen werden opgericht om in een bestaande behoefte te voorzien, maar ze voldoen — volgens schrijver — niet aan die behoefte, doordat er niet genoeg scholen zijn en doordat het onderwijs op Holl.-Chin. scholen in veel opzichten lager staat dan dat op de Eur. lagere scholen. Verder drukken de belastingen zwaar op des schrijvers langgenooten, zwaarder dan op eenig ander vreemdeling. En alsof dat alles nog niet genoeg is, wordt de Chinees ook in 't dagelijksch leven als nietswaardig beschouwd. Die onbillikheden hadden reeds lang weggenomen moeten worden. Een oogenblik scheen het, alsof het Indische Gouvernement daaraan tegemoet wilde komen, toen in Februari 1910 een koninklijk besluit verscheen, waarbij bepaald werden „de kentekenen van een als Nederlandsch onderdaan te beschouwen persoon.” Doch daarbij bleef het. De verwachting, dat aan het Nederlandsche onderdaanschap rechten verbonden zouden worden, verdween als rook voor den wind en daarmede de vreugde, die in de harten der Chineezers was opgewekt. „En toen een jaar daarna de revolutie in het eigen vaderland uitbrak en een zegenrijk einde nam, toen vielen den Chineezers de schellen van de oogen. Met het bombardeeren van hen tot Nederlandsche onderdanen, heeft de Nederlandsche regering niets anders gemeend, dan China in de onmogelijkheid te stellen zijn rechten op de Indische Chineezers te doen gelden en hen eventueel te beschermen. Het politieke oog van de regering had al jaren de ontwikkeling van de politieke gebeurtenissen in Azië met aandacht gevolgd en was tot de overtuiging gekomen, dat in het sluimerende reuzenrijk vroeg of laat eenig teeken van ontwakking uit zijn eeuwenlaap zou komen.” Maar sinds het begripen van die politiek der regering ontwaakte de belangstelling in den loop der gebeurtenissen in Azië, vooral van die in China, een belangstelling, die

het daarom ook maar beter, van onze paarden af te stappen, en maakten van de gelegenheid tevens gebruik, om even wat uit te rusten. Het beekje murmelde over zijn steenen bedding, aan weerszijden met bosch en kreupelhout bewassen. Hoe schilderachtig was het hier. Kabbelende het hooge geboomte verlatend, haastte het watertje zich, om weer in het lage hout te verdwijnen. Het wankele bruggetje, het ijle bosch voor ons, en daartusschendoor het steile weggetje, zigzagsgewijs heuvel op kronkelend, wat bood dat alles niet een schoon gezicht, een lust voor hart en oogen. Wij zetten ons neer op eenige groote steenen aan den drassigen oever, en drenkten onze paarden, die, verhit van den zonnebrand, groote hoeveelheden water opslochten. Een poosje bleven wij ons hier verlustigen, en trokken toen onze paarden aan de teugels over de brug, die onder het gewicht wel kraakte en zwiepte, maar het toch per slot van rekening uitstekend uithield. Aan den anderen kant werden de paarden weer bestegen en ging het heuvel op. Het was geheel een pad door het bosch, dat wij vervolgden tot Tjitapos, weer een gehucht, bestaande uit een huis of wat, in een lijst van groen vervat. Ook hier werd halt gehouden. Door de warmte verhit, haakten wij naar een frisschen dronk. Gelukkig waren onze dragers ons op den voet gevolgd, en konden wij dadelijk aan dezen eersten drang toegeven. Wat was het warm! De zon brandde, als uit louter plezier om den mensch te plagen. Onze koelies, glimmen als zij deden van de transpiratie, wisten daar wel een middel tegen. Zij bogen hunne warme lichamen onder een dikken straal water, dat, van boven uit de Tjitapor afgeleid, door een smal slootje, en eindelijk door een gespleten bamboe op een vierkant uitgegraven plekje terecht kwam. Wij werden er jaloersch van, maar dorsten het verlokkeende voorbeeld toch niet na te volgen, en stelden ons slechts tevreden met handen en hoofd onder den frisschen straal af te koelen.

(Wordt vervolgd.)

BEËEDIGD EXPERT.

Inkoop van Oud-Indische Brillanten, Paarden, Juweelen, enz.

N. BLOM,

Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320. AMSTERDAM.

HOOGERE BURGERSCHOOL 5-jarige cursus met voorbereidingsklassen. VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het INSTITUUT WULLINGS erkend als een H.B.S. met 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld f 950.-/f 1250.-.

Tot heden slaagden:

107 cand voor	Eindexamen H.B.S. 5-j. c.
19 " "	Kon. Mil. Acad.;
27 " "	Cadetterschool;
17 " "	Adelborst;
20 " "	Cand. O. I. Ambt.; Zeev. en Machinistenscholen, Posten, enz.

De Directeur:

H. WULLINGS.

Augustus 1916.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.

Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
Telefoon 3361 - Danckertstraat 43.

Woning-Bureau en Electro-Technisch Bureau SCHURMANN,

RIJSWIJK b. d. Haag.

HEERENWEG 2-4. TEL. INTERC. 143.

ELECTRISCHE INSTALLATIES
VOOR LICHT EN KRACHT

BLIKSEMAFLEIDERS

ZWAKSTROOM INSTALLATIES

Gratis Plannen en Begrotingen.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en A DEN HAAG
halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

steeds grooter werd en eindelijk oplaaidde „tot een niet te onderdrukken patriotisch gevoel jegens het eeuwen lang verloochend vaderland." En het is voor een ander deel ook daarom dat zijn landgenooten — aldus de schrijver — geen deel wenschen te nemen aan de betooging om Indië weerbaar te maken. Immers, door bij te dragen of mee te werken tot het weerbaar maken van een land, waar hij als gast vertoef en ook als zoodanig behandeld wordt — alvorens bij te dragen aan het weerbaar maken van zijn eigen vaderland, waarvan zijn wel en wee in de toekomst afhangt — zou hij verraad plegen jegens zijn afkomst, zijn voorouders en zijn vaderen.

De hoofdgrief der Chineezers is dus, dat ze nog steeds als *vremdelingen* worden beschouwd en behandeld. Zeer terecht merkt de hr. Boon op, dat het beweren van den schrijver, dat de Chinees niets van de koloniën te wachten heeft als materiëel geluk, van een zekere on dankbaarheid getuigt. Niet alleen toch stellen de meeste Chineezers dat materiëel geluk op zeer hoogen prijs, maar ook hebben ze hun vaderland in den regel juist verlaten, omdat dit hun geen materiëel geluk schonk.

De hoofdredacteur van het *Soer. Hbld.* geeft echter ook als zijn mening te kennen, dat een handige regeering den naam van *vremde oosterlingen* reeds lang had dienen te veranderen, want het is een feit, „dat de Indo-Chinees evenzeer als de Indo-European een kind is van dit land. De graven zijner ouders en grootouders liggen hier; hij is door huwelijksbanden verbonden aan de kinderen van dit land, hij heeft hier groote materiële belangen, het Indo-Chineesche kapitaal is bij de rustige ontwikkeling dezer koloniën evenzeer gebaat als het Europeesche". En wanneer onze regeering tijdig *volte face* gemaakt had, de ontwikkeling der Chineezers ter hand had genomen en hem in rechten en plichten meer den European had doen naderen, zoo had zij, volgens den hr. B., eenige decennia geleden die bevolking innig verknocht kunnen maken aan ons gouvernement. Het is slechts teleurstelling, welke het Chineesche volk naar het oude vaderland deed staren, toen dit bewijzen gaf, zich te willen moderniseeren. De hr. Boon meent, dat het nog niet te laat is, maar dat de regeering het nog in haar macht heeft den Chineeschen onderdaan zoodanig te bevredigen, dat het *ubi bene, ibi patria* opnieuw zijn spreuk wordt.

Uit de O. I. Mail.

Een pestgeval te Semarang.

De Ind. bladen van 8 Oct. j.l. melden, dat te Semarang een inlander is overleden en dat geconstateerd is, dat dit was ten gevolge van pest.

De landvoogd te Semarang.

Bij het jongste bezoek van den Gouverneur-Generaal Idenburg aan Semarang, in November 1914, was de landvoogd ook de gast der gemeente op een middagthee, welke bij het waterreservoir Kopoh werd gehouden, vanwaar een hoog en verrukkelijk uitzicht op de stad en omgeving genoten wordt. Sedert is echter de Heuvelstad verzeen en er zijn daar plekjes, welke in schoonheid van Kopoh de gelijke zijn. De „Loc." heeft vernomen, dat de burgemeester voornemens is, ook den heer van Limburg Stirum namens den gemeenteraad een middagthee aan te bieden, maar dan op een der hoogste plateau's van het Heuvelterrein, waar de landvoogd niet alleen den schoonen omtrek zal kunnen bewonderen, maar ook de nieuwe stad, te midden waarvan hij zich dan zal bevinden.

Weinig animo.

De Regeering heeft aan de controleurs op Java en Madoera gevraagd, of zij genegen waren over te gaan naar den dienst op de Buitenbezittingen, waar, om in het tekort aan controleurs te voorzien, 10 plaatsen waren opengesteld.

Naar „De Javabode" vernam, heeft zich evenwel niemand hiervoor aangemeld. De controleurs op Java en Madoera zijn blijkbaar blij, dat ze zitten waar ze zitten en schijnen weinig te gevoelen voor pionierswerk in de Buitenbezittingen.

Het Bodemcongres.

Hieromtrent deelt M a t a r a m het volgende mede: Dinsdag, den 24en October des avonds om half tien, zal de officiële opening van het Congres plaats hebben in de Schouwburgzaal, daarna gezellig samenzijn.

Woensdag 25 October, des ochtends om half negen, zal de eerste Congresszitting gehouden worden en Donderdag den 26 October, eveneens 's morgens om half negen, de tweede Congresszitting. In den namiddag om drie uur wordt er onder leiding van den Heer Dr. Mohr een tochtje gemaakt naar de suikerfabriek Sedajoe.

Vrijdag den 27en October, 's morgens om half negen, derden Congressdag; 's middags om vier uur: demonstratie van nieuwe landbouwwerktuigen en 's avonds een tooneelvoering van het gezelschapje S. de Vries, van de Poll c. s.

Zaterdag 28 October, 's avonds om 7 uur sluiting van het Congres in de schouwburgzaal en 's avonds om half tien Congressdiner.

Bovendien zal er Zondag 29 October een tochtje plaats hebben naar het Zuidstrand, onder leiding van den heer Dr. Schmutzer.

Herrie op Flores.

Naar de „Mak. Crt." vernam, gaat het den laatsten tijd op Flores volstrekt niet naar wensch. Vooral in de afdeling Endeh heerscht onder de bevolking een hoogst ontevreden geest en wel als gevolg van al te zware heerendiensten en misoogst. Sinds het vertrek van den

assistent-resident Hens, die streng doch rechtvaardig was, worden van de bevolking veel te zware diensten geëischt. Men is echter zeer bevreesd voor een overval van de hoofdplaats Endeh en dat zou inderdaad ook verschrikkelijk zijn. Dat weet men nog van 1908, toen Endeh ook werd afgevoerd. Geen huis is blijven staan, alles werd verbrand en de paar Europeanen en Chineezers, die er waren, konden nauwelijks een onderdak vinden in het militaire bivak.

't Is nu te hopen, dat er spoedig hulp van elders komt; voorloopig zijn er 40 man naar Koepang gekomen, die onmiddellijk zijn opgerukt naar Nangan Pandan.

Ook de militaire commandant van Timor en Onderhoorigheden is te Endeh gearriveerd.

Bedelaarskolonie te Buitenzorg.

Er is machtiging verleend om een gedeelte van het beri-beri-gesticht te Buitenzorg, nl. een 6-tal barakken, geschikt te maken voor de huisvesting van eene aldaar te vestigen bedelaarskolonie, ruimte biedende voor 250, zoowel mannelijke als vrouwelijke personen.

De lijkverbranding van Goesti Djilantik.

De „Soerabaja Crt." meldt, dat de „Pijnacker Hor-dijk" vol met belangstellenden naar de lijkverbranding van Goesti Djilantik op Bali, vertrok. Onder de passagiers merkte men op den Gouverneur van Celebes, den consul-generaal van Singapore, en een deputatie van het hof te Solo, Prins Koesoemo Djojo.

Een geheim Chineesch genootschap.

Uit Pangkalan Brandan berichtte men aan de „Deli Crt.", dat het bestuur en de politie aldaar op het spoor is gekomen van een dier geheimzinnige Chineesche genootschappen, die zich behalve wederzijdschen steun aan de leden, het organiseren van roefpartijen ten doel stellen. Oudere Delianen zullen zich nog wel herinneren, hoe jaren geleden het Tweevingers Verbond en het Drievingers Verbond door de politie werd onthuld en dat tal van hoofdmannen en leden werden gearresteerd en veroordeeld, terwijl de anderen, wien niets te bewijzen viel, het land werden uitgezet. De schrik schijnt er toen voor jaren onder gebracht te zijn, totdat een paar jaar geleden in Beneden Langkat en het Tamiangsche nieuwe rampokpartijen wezen op het voortbestaan van een dergelijk georganiseerd genootschap, dat thans aan het licht is gekomen.

Suriname.

„De West" bevat vrij geregeld een rubriek „Uit de rechtzaal", die dikwijls een aardigen kijk geeft op het volksleven in de kolonie. De schrijver dier rubriek is iemand, die de volkseigenaardigheden ter dege kent. In de nummers van 26 en 29 September vinden wij het relaas van een voor het kantongerecht te Paramaribo behandelde strafzaak, een geval van *winti-dans*, nl.

„De *winti-dans* — aldus het blad, — behoort tot die geheimzinnige Afrikaansche dansen, die zoowel de blanken als de negers steeds bijzonder heeft geïnteresseerd.

Het is geen gewone dans. Hij dient niet louter tot vermaak. Maar de ware beteekenis er van kan de blanke niet doorgronden. Men neemt aan, dat de dans dient om booze geesten te bezweren, vaak om een medicijn af te smeeken voor een zieke, soms ook om hulp te vragen om een bepaald doel te bereiken. Degenen, die tijdens dien dans door den geest bevangen worden, beschouwt men als de helderzienden, wier wenken moeten worden opgevolgd. Onder begeleiding van helse muziek, dansen de begeesterden als losgebroken duivels in 't rond of maken de zonderlingste bewegingen."

De *winti-dans* behoort tot de handelingen, die de Surinaamsche wetgever onder den algemeenen naam van *afgoderij* strafbaar stelt. Hierover heeft zich eens een debat ontsponnen in de Tweede Kamer. In de vergadering van 18 November 1907, bij de behandeling van de Surinaamsche begroting, besprak wijlen de heer Van Deventer art. 172 der Herzien Strafwet van 1874, waarbij het „plegen van afgoderij" strafbaar was gesteld. „In Suriname — zeide hij — is dus iemand strafbaar, die den invloed van booze geesten, van demonen tracht te bestrijden. Nu zou ik willen vragen, is dit een opvatting, die thuis behoort in het strafrecht van een Nederlandsche kolonie? Ook hier te lande tracht men wel eens booze geesten, demonen, te bezweren, al doet men dat niet met behulp van dansen". De heer Van Deventer meende dat de afgoderij als *delictum sui generis* uit de Surinaamsche strafwet moest verdwijnen en drong er bij den minister op aan, dat deze het noodige zou doen of die strafrechterlijke curiositeit, tevens monstruositeit, ten spoedigste een eerlijke begraving te bezorgen. Tegen deze opvatting kwamen de heer Van Kol en de minister van koloniën, Mr. Fock, op. De heer Van Kol wees er op, dat hier geen sprake was van belemmering der vrijheid van godsdienst, doch het alleen te doen is om misdaden den kop in te drukken en excessen tegen te gaan. Al kon men de uitdrukking in het strafwetboek verbeteren, de feiten moeten worden bestreden. De minister merkte op, dat het algemeene nut van de strafbepaling wordt erkend en dat zij door den rechter op verstandige wijze wordt toegepast.

De „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" eindigt het artikel „*winti*" met deze opmerking:

„De eind-indruk, dien men overhoudt na kennisneming van de litteratuur over het onderwerp, is,

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 Telefoon 2005

Noordeinde 17a Telefoon 6537

.... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes

Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz. Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.

Flugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL, FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.

NIEUWE ZENDINGEN ZIJDE UIT LYON.

Eng. en Fransche Stoffen v. Costumes en Tailor mades

EFFEN VELVETS, alle kleuren

55 cm breed 1.65 2.25 3.25 p. meter

110 cm breed 7.75 p. meter.

Echt Engelsch Seal Plush, Astracan.

Moderne Bontstellen. Mantels en Costumes.

Enorme keuze in elegante BLOUSES.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA".

Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3766.

Gunstig gelegen in het midden der stad.

Lift — Electrisch Licht — Centrale Verwarming.

80 Kamers en Salons.

PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f1.50 EN HOOGER

Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.

J. DEN HARTOG.

gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

P. M. BROEKMANS

LADIES AND GENTLEMEN'S TAILOR

16, 18, KONINGSPLEIN 20, 439

AMSTERDAM

SPECIAAL INGERICHT VOOR REPATRIEERENDEN

LEVERING BINNEN 24 UUR

Adverteeren doet verkoopen.

dat de winti-dans zich als een merkwaardig verschijnsel twee-en-een-halve eeuw in de kolonie handhaafde, maar dat na zoo langen tijd het begrip daarvan nog zeer onvolledig moet heeten, moeilijk als het is in te dringen in het zieleleven der negers."

Zoowel voor den ethnoloog als voor den psychopatholoog is hier nog een ruim veld van studie open. Zoo'n geval van winti-dans is het dat vlak bij de hoofdstad heeft plaats gehad en waarover de kantonrechter had te oordeelen. Hij is voor de deelnemers aan den „dans" zeer genadig geweest; zij werden veroordeeld tot een week gevangenisstraf. Evenmin als een geldboete de wonderdokters hier hunne praktijk doet opgeven, evenmin zullen de winti-dansers door het beetje brommen afgebracht worden van hun „dansen". Dat leert de ervaring van twee en een halve eeuw.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Adats-opvattingen. Door kameraad *Raden Patah* (zie ook het K. W. van 23 November j.l.) is in een artikel, getiteld „*Nonni*", in de *Voorpost* o.m. een beroep gedaan op „landskinderen van gemengd bloed", om den strijd aan te gaan tegen de „*adat*" en wel de *Javaansche adat*. „Ofschoon deze stem niet gericht is tot mij, volbloed Indiër — alzo *R. A. Soeria* in hetzelfde blad — „acht ik 't niet onwenschelijk mijne gedachten daarover te laten gaan en mijn meening ter zake te uiten, wyl 't betreft de bestrijding van „*mijn adat*". Mijne bedoeling is alleen om een andere beschouwing naar voren te brengen, als tegenwicht voor de strijdlustige levensvisie van *Raden Patah*, welke misschien niet geheel beantwoorden zal aan de meeningen van het meereendeel mijner rasgenooten. Allereerst wil ik onder de aandacht van *Raden Patah* brengen, dat, zooals de geschiedenis mij geleerd heeft, 't ideaal van alle overheerschte volken is geweest, zich vrij te maken van overheersching, wat voor ieder weldenkend mensch begrijpelijk is. Dus, zoowel voor *Raden Patah* als voor mij, behoorende beiden tot een overheerscht volk, zal dit ideaal wellicht te bereiken zijn, 't zij langs parlementaire of andere wegen, met of zonder suzereniteit van een ander volk. Daarentegen is ook begrijpelijk, dat een ieder, die belang heeft bij het behoud van dat dualistisch natuurrecht, alle zeilen bijzet, om den tijd der overheersching zoo lang mogelijk te maken, al weet hij zeker, dat volgens de logica aan dergelijke bevoorrechtiging een einde moet en zal komen. Het gevolg van die twee reactionnaire stroomingen zal natuurlijk zijn „de strijd." Ook bij ons is de kiem van dien strijd reeds merkbaar, en wel „de strijd der evolutie". De kiem zal binnen kort een plant worden, welke zich zal vervormen tot een krachtigen boom met ontelbare vertakkingen. Dan zijn aan de belanghebbende partijen twee zeer belangrijke zaken aan te bevelen. n.l. volle aandacht te vestigen op dat ideaal en krachtige wederzijdsche samenwerking. Ook wij doen dit en mogen ons daarvan niet laten afleiden, vooral niet, waar de eendracht mogelijk wordt geschaad.

Raden Patah doet nu een beroep op zijn rasgenooten om front te maken tegen de Javaansche adat, de adat van die categorie van menschen, met wie hij strijdt voor 't ideaal. Begrijpt hij dan niet, dat onder hen mogelijk menschen zijn, die „voorloopig" belang hebben bij de handhaving van de adat en die zelfs nog niet begrijpen, waarom de strijd tegen de adat, hun eenige overgebleven bezitting van de zoo tafrijke, ook op den voorgrond wordt gesteld? Vergeet niet, dat wij hier te doen hebben met Oosterlingen, welke bekend staan als conservatief ten opzichte van de gebruiken der voorouders. Allicht ontstaan er meningsverschillen en misverstanden, welke tengevolge kunnen hebben een scheuring onder onze partij ('t overheerschte volk), welke opont-houd veroorzaakt voor den gang naar de verwezenlijking van het ideaal. Kameraad *Raden Patah*, laten we niet te veel hooi op onze vork nemen en laten we geen twee dingen tegelijk doen. Dan bestaat immers de mogelijkheid, dat de andersdenkenden, de conservatieven, ook front tegen u maken, waardoor uwe tegenstanders in de gelegenheid worden gesteld zich te versterken en gebruik te maken van hun tactiek „verdeel en heersch." Bovendien Kameraad *Raden Patah*, zoudt u denken, dat 't mogelijk is de adat, welke bij den doorsnee Javaan reeds zoo ingeworteld is, bruuskweg te kunnen smoren, zonder rekening te houden met de Westersche ontwikkeling van 't volk? Het is een groote dwaling zulks te meenen. Elk volk heeft zijn eigen „adat", zoowel 't Oostersche als 't Westersche. De adat kan niet verdwijnen, doch wel veranderen. Zoo verandert de Oosterling zijn Oostersche adat in een Westersche, wanneer hij de Westersche ontwikkeling heeft gehad en daardoor Westersche ideeën heeft gekregen. Dit merkt ge onder de z.g. „baanbrekers", de intellectuele Javanen en Chinezen. „Dus" allereerste vereischte voor ons doel is *ontwikkeling van 't volk*, welke verkregen wordt door scholen en de adat zal van zelf veranderen" of wel, zooals u zei „verdwijnen." Nogmaals ik ben 't met u volkomen eens, dat de huidige adat van 't volk weg moet, wyl zij zich kenmerkt door slaafschheid. Ook „ik" zal met u den

strijd daartegen voeren, doch ieder op zijn tijd en ieder op zijn wijze. Ik mag hier dus constateeren, dat wij beiden 't zelfde willen, doch slechts andere middelen willen zien toegepast."

Gemengd Nieuws. De *Pembrita Betawi* doet het verhaal van een Inlandschen luitenant, die de fiets van een zijner soldaten stal, geld leende van zijne korporaals en sergeanten en er niet aan dacht het terug te geven.

De *Pamitran* hoopt, dat de Chineesche landheeren niet zoo hard van inborst zullen zijn om hunne landen aan de Japanners te verkoopen, waardoor zooveel onheil over Indië en zijne bewoners gestort zou worden. Zij waren er toch van geslacht op geslacht op die landen, hadden het er goed en werden er rijk.

In hetzelfde nummer van bovengenoemd blad wordt medelijden uitgesproken ten aanzien van de ouders van die vele leerlingen (per school gemiddeld 52) die in Oost Java van de Hollandsch-Inlandsche scholen verwijderd werden, omdat zij, na twee jaren in dezelfde klas gezeten te hebben, niet verhoogd konden worden, daar hun kennis van het Hollandsch nog steeds veel te wenschen overliet.

Rechten—Plichten. In hetzelfde blad wordt uit de *Locomotief* een toespraak overgenomen, die te Djok-dja tot de kweekelingen gehouden werd en waarin er op gewezen werd, dat tegenwoordig meer en meer en op alle plaatsen van rechten gesproken wordt, vooral door diegenen, die er geen vast beroep op na houden, en die op kosten van anderen leven en hen ten bate van hun eigen zak verder exploiteeren. Maar over plichten wordt bijkans niet gesproken. En toch is er geen beter middel om de maatschappij vooruit te brengen en zelf vrij te blijven, dan dat een ieder zijn plichten voor oogen houdt en die betracht, in plaats van af te geven op de gebreken van anderen. Rechten en plichten zijn onafscheidelijk aan elkaar verbonden.

Sociaal-Democratie. De *Pamitran* haalt uit de *Darmo Kondo* een artikel aan van een der hoofdleiders van *Boedi Oetomo*, waarin deze beweert, dat de Sociaal-Democratie, uit hoofde van hare beginselen, hoe langer hoe meer invloed op de Inlanders begint te krijgen. Die beginselen zijn dan hoofdzakelijk: 1e. Geen onderscheid naar ras, godsdienst, sekse of maatschappelijke positie; slechts een verschil tusschen rijken en armen; 2e. Strijden voor het proletariaat tegen het kapitalisme. 3e. Vernietiging van het militarisme. Wie zou er niet verliefd op worden, vraagt de schrijver? Maar — zoo vervolgt hij — is een gelijke verdeling van het geluk wel mogelijk onder de menschen? En zouden de Inlanders niet steeds de zwakke partij blijven, indien zij volgens de leer der Soc. Dem. strijden moeten tegen de Regeering en onderling de armen tegen rijken en voornamen? Zeker moet gestreden worden tegen een dwingeland-ambtenaar, hij zij Europeaan of Inlander, maar men kan toch niet beweren, dat alle ambtenaren, de regeering er onder begrepen, dwingelanden zijn! Mag dan niet in twijfel worden getrokken, of het zuivere socialisme wel bevorderlijk is aan den vooruitgang van den Inlander? Beter is 't te waarschuwen tegen die *schijn* socialisten, die zich bij den Inlander indringen als zoogenaamde vrienden, maar hem zwak en klein houden door voortdurend te stoken ter wille van hun rasoverheersching.

Dankbaarheid. De *Mato Mato* beweert, dat voor Sumatra's Westkust een *Sarikat Islam* niet noodig is, ook niet een zelfbestuur, zooals op het *Nationaal Congres* te Bandoeng gevraagd werd. Wat men ten deze te verlangen had, heeft men daar reeds van de Regeering gekregen in de bij Staatsblad 1914 No. 774 tot wet verheven adatinstellingen. De Maleier dankt hiervoor de Nederlandsche autoriteiten, die de overoude adatinstellingen in bescherming namen tegen vernietiging door de Padris.

Minangkabausche Bond. Naar aanleiding van de voortdurende oneenigheden in de pas te Padang opgerichte *S. I.*, spoort de redactie van de *Oetoesan Melajoe* aan om meer aandacht te schenken aan den nu reeds eeuwen lang bestaanden *Sarekat „Minangkabausche Bond"* en dezen weder sterk te maken. Deze Bond is samengesteld uit alle in het *Soekoe-verband* staande Minangkabausche mannen en vrouwen. De heffing van een entree of contributie is daarbij niet noodig, slechts de bekrachtiging van statuten en huishoudelijk reglement en het aanvragen van een groote loterij. Deze bond zal dan in zijn programma opnemen: in de eerste plaats de handhaving van de matriachale adat, voorts de ondersteuning van den hulpbehoevenden landgenoot.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Vechtpartij. De *Perniagan* geeft het verhaal van een algemeenen aanval op de Chineesche hand-laren te Patjet (Tjandjoer) door Inl. onder aanvoering van een *hadji*. De aanleiding daartoe was een vooraf plaats gehad hebbende bloedige vechtpartij tusschen een Chinees en een Inl. rijstverkooper, die later aan zijne wonden overleed. De *hadji* spoorde toen tot een moord van alle Chineezers aan. In de *Kaoem Moeda* is een uitvoerig verslag hierover verschenen van een commissie der Centrale S. I. Zij constateerde, dat de *hadji* een oom was van den verslagen Inlander en dientengevolge op dat oogenblik

G. JANSSEN $\frac{1}{h}$ Janssen & Coenen

DEN HAAG,
v. Merlenstraat 79,
Tel. 6388.

AMSTERDAM,
Tel. N. 1339.

Oost- en West-Indische Uitrustingen.

Leverancier van verschillende Stoomvaartlijnen.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106

Dames en Heeren

Mode-Artikelen.

Handschoenen.

Alle artikelen zeer geschikte

Kerstgeschenken.

Sigarenmagazijn J. J. LUCAS,

SUEZKADE 122, hoek L. v. Meerderv. Telefoon 2447.
'S-GRAVENHAGE.

Specialiteit in Havana en Manilla Sigaren
en Echte Russische, Egyptische, Fransche en
Turksche Sigaretten.

Speciale blikverpakking voor de tropen.

J. C. CRAMWINCKEL

Firma P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN
Hof-, Rijks- en Gemeenteverancier
NIEUWE HAVEN 360 TEL. HAAG 112
FIRMA OPGERICHT 1865.

Spiegel- en Lijstenfabriek.

Speciaal adres voor Encadrementen in alle stijlen.
Uitgebreide keuze modellen voor Gravures, Etsen, Foto's en
Schilderstukken.
Zeer matige prijs voor het vergulden van
Spiegel- en Schilderlijsten.
Speciale verpakking voor EXPORT naar Indië.

Geen filiaal hier ter stede.

Opgericht 1875.
Honderden tevredenheids-
betuigingen.

Rotterdam.

Vraagt onze nieuwe geill-
Prijsonnant.
Wordt franco toegezonden.

J. F. VAN DEENE

EDELSTEENEN
EN AGAATWAREN

LEIDSCHESTRAAT 71 - AMSTERDAM
TEL. N 8752 REPARATIE-INRICHTING

HET INDISCH RESTAURANT in Amsterdam is

Hôtel PHILADELPHIA

Leidschekade 94.

Dagelijks van 12 tot 8 uur.

Pension per dag vanaf f 4.-; Tevens Europeesche Keuken
Exploitant van het Indisch Huis op de Ten- A. VISSCHER.
toonstelling de Vrouw 1813-1913.

niet toerekenbaar was. De aanval had plaats op de pasar, grenzende aan de kawedanan. De hadji bracht getuigen aan om de door 7 à 8 Chineezers en een politieagent bevestigde aanklacht te ontzenuwen. Doch afgescheiden hiervan — zoo vraagt het blad — was 't nog noodig de Inl. op te ruien, toen zij zagen, dat een Chinees op een hunner kameraden tot vier malen schoot, alsof deze een hond was. In het omgekeerde geval zou zeker het gehele Chineesche kamp uitgelopen zijn. De commissie verklaarde zich ten slotte sterk tegen het voorstel van Chineesche zijde gedaan, om deze zaak in der minne te schikken.

Subsidieering. Eenigen tijd geleden hebben de Maleisch-Chineesche bladen — alzo de *Tjhoen Tjhoen* — naar aanleiding van de mededeeling van den ambtenaar voor Chineesche zaken, *Mouw*, besprekingen gehouden over de wenschelijkheid van eene subsidieering door het Ind. Gouv. van de particuliere Chin. scholen. Wetende, dat o.a. ook deze subsidiekweste in de a.s. vergadering van de *Nam Jang Hak Boe Tjong Hwee* zal worden besproken, en meenende, dat het voor de afgevaardigden in genoemde vergadering goed kon zijn zich eerst volkomen op de hoogte te stellen van de voorwaarden, waarop het Ind. Gouv. geneigd zou zijn subsidie te verlenen, heeft de heer *J. A. M. Bruineman*, ambtenaar voor de Chineesche zaken te Soerabaja, zich om inlichtingen gewend tot den Directeur van Onderwijs en Eeredienst. Aan het antwoord van den Directeur ontleent het blad het volgende: I. De subsidieering van particuliere Chineesche scholen, waarin het Maleisch als voertaal wordt onderwezen, is reeds geregeld. Bij Stbl. 1909 No. 133 is vastgesteld, dat de bepalingen voor het verlenen van subsidie voor particuliere Inl. scholen (Stbl. 1906 No. 241) ook gelden voor de subsidieering van particuliere Chin. scholen, behoudens enkele wijzigingen van weinig beteekenis. De voornaamste voorwaarden zijn a. het onderwijs moet aan een bestaande behoefte voldoen, zulks ter beoordeeling van den Dir. van Onderwijs en Eeredienst. b. Het onderwijs moet omvatten: 1. het lezen en schrijven met eigen dan wel Latijnsche karakters in de landstalen (Javaansch, Soendaneesch, Madoereesch) of Maleisch. 2. de vier hoofdregels van de rekenkunde. 3. het onderwijs duurt per dag minstens drie uren. 4. het minimum aantal leerlingen moet 12 bedragen. — Voor andere bepalingen wordt verwezen naar de betreffende Staatsbladen.

II. Voor de subsidieering van part. Holl. Chineesche scholen bestaat nog geen vaste regeling. Evenwel is op het Dep. van Ond. en Eeredienst nog in bewerking een reglement, waarbij de subsidieering van part. Eur. scholen tot grondslag dient, behoudens enkele wijzigingen om vrijheid te verlenen ook onderricht te geven in de Chin. taal. Voor dit soort onderwijs wordt echter geen subsidie verleend. Daar in deze zaak eerst de beslissing van de Regeering moet worden afgewacht, kan voorloopig nog niet met zekerheid worden gezegd, hoe de te treffen definitieve regeling zal zijn. Volgens een gouv. besluit echter kan voorloopig, tot de bovengenoemde definitieve regeling in werking treedt, subsidie verleend worden aan particuliere Chin. scholen, waarin de Holl. taal als voertaal wordt onderwezen. De subsidie zal zijn twee derde der exploitatiekosten, mits die onkosten niet meer zijn dan die van soortgelijke openbare lagere scholen van denzelfden omvang (of gemeten naar het getal leerlingen) en indien het onderwijs beantwoordt aan de voor de Gouv. Holl.-Chin. scholen gestelde eischen.

Van Vreemde Koloniën.

De Transsahara-spoorweg.

Naar aanleiding van een werk „l'Impérialisme français et les chemins de fer transsahariens” schreef de vice-admiraal Besson een artikel „Pour après la guerre” in „la Dépêche coloniale” van 28 November. Eerst een uitroep, dat 't niet 't oogenblik lijkt om over een spoorbaan door de verre woestijn te spreken. Dan een verwijzing naar hetgeen de (overwonnen!) vijand zal doen om zijn macht, aanzien en belang in de wereld, buiten zijn grenzen, te dienen en uit te breiden. Daarbij aansluitend de oproep om hiertegenover sterk te willen, te moeten zijn: „riches, nombreux et décidés à vivre.” Om aan die roeping te voldoen is de hulp van de koloniën noodig. De koloniën zullen de levenskracht van Frankrijk verdubbelen. Hiertoe moeten zij nauwer met 't moederland verbonden, dichter bij 't moederland gebracht worden, zoo zijn wij bij 't spoorwegvraagstuk door de Sahara gebracht. Frankrijk heeft in West- en Midden-Afrika een onmetelijk, goed bevolkt, vruchtbaar gebied, waarin ondergrondse rijkdommen zijn aangewezen, en met een toenemenden handel. Die uitgestrekte gebieden zijn ongelukkiger wijze veel te ver van 't moederland verwijderd. Om Centraal Afrika te bereiken, heeft men van Frankrijk uit maanden noodig, en nog moet men dan, volgens de nu gebruikelijke route, door de Britsche kolonie Nigeria gaan, die al een spoorbaan heeft van Lagos naar Kano. Indien de 3 groote Fr. koloniën in West- en Centraal Afrika door een spoorbaan vereenigd konden worden met de kolonie op de Noordkust, dan zullen die verspreide deelen een geheel gaan vormen, dat in vereenigde samenwerking veel grooter uitkomsten kan geven, dan de verbrokkelde deelen bezorgden. Dat moet de bestemming zijn van den spoorweg door de Sahara. Verbonden aan de spoorlijn van Guinea, wier eind-

punt Conakry is, zal zij ook de kortste en snelste verbinding worden voor reizigers en verzendingen tusschen Europa en Zuid-Amerika.

Bij 't kiezen van 't tracé, geeft admiraal Besson de volgende beginselen aan: geheel over Fransch gebied loopen; geen politiek, de plaatselijke rivaliteit moet wijken voor 't nationaal belang; daar de zee en de woestijn niets opbrengen, moet de kortste snijlijn gekozen worden. De schr. vrees geen moeilijkheden van de zijde der Sahara-stammen.

De uitgaven zullen groot zijn, maar de voordeelen zullen overwegend blijken. Later zal de baan kunnen worden doorgetrokken door Belgisch Kongo tot Elisabethville, eindpunt van de Kaapbaan. Hierbij is zeker de mededinging te vreezen van de groote lijn Kaap-Cairo, die de Engelschen zeker plan hebben te voltooien nu zij de Duitschers uit West-Afrika verdreven hebben, aldus Besson, maar de ligging van de Fransche lijn is geografisch beter en er zal lading volop voor twee spoorwegen komen.

De uitvoering is geen vraag van den dag, maar zij verdient nu reeds aandacht en opmerkzaamheid. In Duitschland zijn vele maatschappijen opgericht om, na den oorlog, aan handel en nijverheid hun vroegere bedrijvigheid doen hervatten; laat men, zegt de schrijver, in Frankrijk hetzelfde, laat men er beter doen.

De nieuwe Chineesche legers.

Ze zijn er nog niet, maar wat komend is in 't verre Oosten verdient onze belangstelling niet in mindere mate dan hetgeen er is. 't Begin van elke zaak is meestal een besluit op papier. Bovendien heeft China al legers, die 't legerplan niet tot louter-schema maken. De besluiten van 1914 en 1915, die langzaam tot hun recht komen, bij gebrek aan de noodige fondsen, verdeelen de Republiek van het Midden in 5 groote territorien.

1°. De centrale groep met de hoofdstad, waarin alle om Peking gelegen provinciën begrepen zijn, met 3 legerkorpsen.

2°. De Z.-O. groep met de Twee Hou, alle maritieme provinciën en Canton, krijgt 4½ legerkorpsen.

3°. De Z.-W. groep met Yoennan, Setchoean, alle provinciën grenzend aan Tonking, met 3½ legerkorpsen.

4°. De N.-O. groep, alle provinciën grenzend aan Siberië en Japan, met 3½ legerkorpsen.

5°. De N.-W. groep, met Turkestan en alle provinciën ten W. van Gobi, met 2½ legerkorpsen.

Totaal 20 legerkorpsen; per groep een generalissime. Elk legerkorps vertegenwoordigt een effectief van 1500 officieren, 21000 soldaten, 2500 werkers en dragers. 't Is samengesteld uit 2 divisies, elk van 2 brigades infanterie, elk weer van 2 regimenten. 't Regiment heeft 3 bataljons, elk van 3 compagnies, elk weer van 3 secties. Elke divisie heeft voorts 1 regiment cavalerie, 1 regiment artillerie, 1 bataljon genie, 1 escadron trein en 1 compagnie muziek.

Dienstplicht vergt 3 jaren actieven en werkelijken dienst, 3 jaren beschikbaar blijven, met een oefenmaand per jaar, en daarna blijft men nog 4 jaar in reserve. Daarna geheele vrijstelling van militairen dienst, zelfs in oorlogstijd.

Op voet van vrede zal 't zoo gedachte Chineesche leger 500000 man tellen, behalve plaatselijke gewapende organisaties, die als hulpstroepen niet zonder waarde zijn.

Vrouwen-prestatie in Canada.

Aan een correspondentie uit Canada in the Times over 't aandeel van de vrouw in den arbeid in die Britsche kroonkolonie tijdens den oorlog, ontleenen wij enkele gegevens, die, zij 't in andere verhouding, ook in andere landen hun weerspiegeling vinden.

In Canada is 't aantal vrouwen in fabrieken tijdens den oorlog met meer dan een 5000-tal toegenomen. Gedurende de herfst waren meer vrouwen in de farms werkzaam, en dit was ook 't geval in de kaas- en botermakerijen. Voor 't plukken van vruchten worden veel vrouwen en kinderen gebezigd en een groot aantal vindt werk bij 't verpakken van perziken en appels.

Een veel grooter aantal echter dient in de restaurants. In de banken hebben zij plaatsen ingenomen van onder de wapenen geroepen mannen. Daar is een ommekeer gekomen in de vroeger bestaande zienswijze; 't is te verwachten, dat zij er haar plaats zullen behouden, aangezien zij zeer zijn meegevalen. In vele winkels en magazijnen is 't aantal vrouwen met een derde vermeerderd. Zij vormen een minder dure arbeidskracht, die niet minder degelijk is. Tot nu toe namen zij geen plaats van beteekenis in in de munitiefabrieken. Een paar honderd deden haar intocht in de Imperial munitions board. Th. Crother, de minister van landbouw, die juist van een inspectie over fabrieken, waarin vrouwen arbeiden, terugkeerde, laat zich gunstig over haar uit.

De vrouwen hebben zich, schrijft hij, bijzonder bekwaam getoond voor 't fijnere werk, dat bij den munitieaanmaak te pas komt. Duizenden vrouwen hebben zich vrijwillig beschikbaar gesteld. 1200 à 1500 zijn tewerk gesteld, hoewel de fabrieksbazen er bezwaar tegen hadden. Dit zijn echter niet alle belangloozen; een vrij groot aantal was vroeger winkeljuffrouw en kwam af op de loonen van 4 tot 8, en soms tot 16 sh., wanneer zij handig zijn en op stuk werken.

De wervers werken de vrouwenhulp zeer in de hand, daar deze de werving van oorlogsvrijwilligers ten goede komt.

Suezkanaalzône.

Onze minister van landbouw, nijverheid en handel heeft ter algemeene kennis gebracht, dat door den opperbevelhebber der Britsche strijdkrachten in Egypte bij proclamatie een Suezkanaalzône is aangewezen, waarbinnen 't verboden is zonder zijne voorafverkregen vergunning te reizen of te landen. Deze zône wordt begrensd:

t. O. door 't kanaal van Suez;

t. Z. door de Z.kust langs den weg Suez—Kairo tot Basta el dehair;

t. W. van Basta el dehair tot Aboe Zabab, van daar door de Delta, tot El-Gamil aan de kust van de Middellandsche Zee;

t. N. van El-Gamil langs de kust tot 't kanaal van Suez.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND IN ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN
DEGELUK ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
+ OVER DE WAALSCHER KERK +
58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL. 2234

„HUIZE ZEELANDIA”

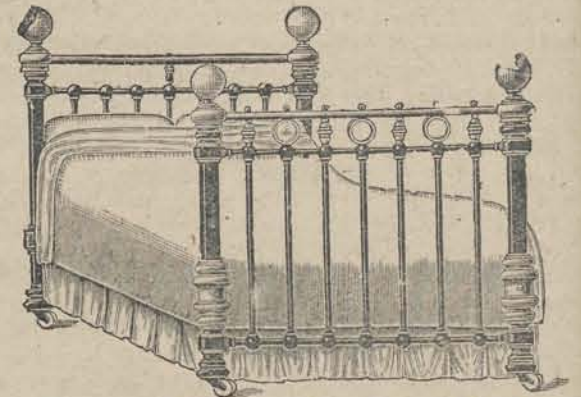
Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.

Telefoon Schev. 2231.

PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.

Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsessestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Instituut ROELIJN
Jan v. Riebeeckstraat 88 - 's-Gravenhage

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven

Stenografie

Talen

Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.

. GRATIS VERKRIJGBAAR

Adverteeren doet verkoopen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

De Indisch Gids.

De Dec.-afl. opent met eene beschouwing van den heer E. P. Wellenstein over de organisatie van gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Schr. is van meening, dat de oprichting (in 1906) van het Departement dier bedrijven geenszins aan de verwachtingen heeft beantwoord, zeker niet voor de voornaamste drie diensten, welke bij dat Dep. zijn ondergebracht, t.w. Spoorwegen, Posten en Mijnwezen: — Dr. A. Vrijburg schrijft vervolgens over den burgerlijken veerartsenij-kundigen dienst in Ned.-Indië in verband met den inlandschen veestapel op Java en Madoera. — De heer Fr. Oudschans Dentz wijdt eene beschouwing aan de kolonie Suriname; hij klaagt over onbekendheid van het groote publiek met de West-Indische koloniën, en geeft de middelen aan om hierin verbetering te brengen. — Overigens behelst dit Ind. Gids Nr. de gewone rubrieken: Varia. — Revue van brochures. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Nov.-afl. van dit maandschrift bevat de volgende geïllustreerde artikelen. — Huwelijksgebruiken op Java, door Ch. F. H. Dumont. — In de sfeer der vulkanen, door A. H. Blaauw. — Schetsen over Djambi, door W. F. F. Oppenoorth. — Muziekschrift voor Java's toonkunst, door Soorjo Poetro. — Iets over de koffiecultuur in de dagen van de O.-I. Compagnie, door Indiër. — Boekbespreking: Kromoblanda, door H. F. Tillema.

Vragen van den Dag. December 1916.

De heer J. W. de Jongh geeft eenige bijzonderheden over de oudere gouverneurs-generaal van Ned.-Indië. Tusschen hooggeboeren, geleerden, patriciërs enz., treffen we onder zijn opgave meer dan een dozijn namen aan van mannen uit zeer nederige kringen, zelfs van den klompadel, zooals de galgehumer der 17e eeuw de laagste volksklasse betitelde. Het begint al met Jan Pietersz. Coen (1619), den grootsten man uit onze koloniale geschiedenis. Hij ving zijn loopbaan aan als veertienjarig klerkje op een Hollandsch koopmanskantoor te Rome. Verder Petrus van der Parra (1761) trad als soldaat-schrijver in dienst der Compagnie. Reinier de Klerk (1777) deed twee reizen als matroos naar Indië. Joannes Siberg (1801) werd als constabelsmaat op goed geluk naar Indië gestuurd. Enz.

Vragen des Tijds.

Onder het opschrift „Een ongewenscht experiment“ schrijft de heer E. P. Wellenstein in het Dec. Nr. van „Vragen des Tijds“ een opstel, hetwelk handelt over de exploitatie van de aardolie-afzettingen in Djambi.

Adatrechtbundel.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage verscheen de 12e Adatrechtbundel (bezorgd door de commissie voor het adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië). Deze bundel heeft een mengend inhoud; men vindt er adatliteratuur in van streken op Java zoowel als op Sumatra, Celebes, Timor-Archipel, enz.

De Ingenieur.

In het 9 Dec. Nr. van dit weekblad een artikelje „Irrigatie en landbouw op Java“, van ir. M. IJpelaar, waarin de kwestie behandeld wordt: behoren de irrigatie-afdeelingen al dan niet onder het Landbouw-departement?

Verder bespreekt ir. R. A. van Sandick het Verslag van het stoomwezen in Ned.-Indië tot einde 1914 (eerste publicatie).

Ceres.

No. 11 van Ceres, het orgaan der Wageningsche studenten, bevat het vervolg der beschouwingen over „het leven van den Suikerchemist in Nederlandsch-Indië“. Men vindt er o.a. zeer behaarswaardige wenken in over de wijze, waarop met inlandsche werklieden dient te worden omgegaan.

Mr. A. Bergsma.

Van Kaapstad ontving de Ind. Merc. (van 8 dezer) o.m. de volgende bijzonderheden omtrent den dood van den heer Mr. A. Bergsma, die, zooals onze lezers reeds weten, op reis van Batavia naar Holland, plotseling overleed.

De heer Bergsma maakte te zamen met zijne echtgenote per automobiel een toertje van Kaapstad naar Houtbaai. Op de terugreis haperde er iets aan den auto, zoodat de passagiers een eindje moesten loopen, maar onder het loopen werd de heer Bergsma ongesteld. Men wist hem zoo spoedig mogelijk naar het schip te vervoeren, doch toen de dokter kwam, bleek het, dat hij reeds den geest gegeven had. Zijn dood wordt aan hartverlamming toegeschreven. De begrafenis vond den volgenden dag op Maitland plaats. Onder degenen, die het stoffelijk omhulsel grafwaarts volgden, bevonden zich oud-president F. W. Reitz, dr. Lorentz, de heer J. Loopuyt en eenige leden van de Nederlandsche Kolonie te Kaapstad.

Over het onderwijs in de Nederl. taal aan Inlanders.

In het begin van 1907 werd — ten einde tegemoet te komen aan den drang naar kennis van het Nederlandsch, die zich in verschillende kringen van de Inlandsche maatschappij begon te openbaren, het onderwijs in die taal ingevoerd in de drie hoogste klassen (de 2e, 4e en 5e) van een aantal Inlandsche 1e klasse scholen. Sedert werden verschillende maatregelen genomen tot uitbreiding, waarvan men een beknopt historisch overzicht vindt in het jongste Algemeen Verslag (over 1914) van het Inlandsch onderwijs in Ned.-Indië, hetwelk onlangs in twee deelen (ter Landsdrukkerij te Batavia) is verschenen.

Statistiek van den handel enz.

De jaargang 1915 van de Statistiek van den handel en de in- en uitvoerrechten in Nederlandsch-Indië zal

compleet zijn in vier deelen, waarvan thans nog alleen verschenen is deel IIa (algemeene in- en uitvoer en rechten staten van Java en Madoera.)

We plukten een enkel bloemetje in dat dorre veld van cijfers. In 1915 werd op Java en Madoera ingevoerd voor een waarde van niet minder dan f 986.204. — aan met gedistilleerd bereide reukwerken. — Reukwerken en „schoonheidsmiddelen“, niet met gedistilleerd bereid, brachten het tot f 452.595. — Rijwielen, rijwielanden en motorrijwielen werden ingevoerd tot eene waarde van f 984.740. — Automobielen: f 1.897.280. —; automobielbanden f 1.869.575. —; id. onderdeelen f 275.134. — Toiletzeep geeft een bedrag aan van f 686.941. — en waschzeep f 688.116. — Alleen aan vuurwerk (stellig in hoofdzaak bestemd voor Chinese feesten) werd voor een waarde van f 684.378. — (bijna 700 duizend gulden dus) ingevoerd. Naaimachines haalden een bedrag van f 994.590. — (blijkbaar vinden deze nuttige werktuigen dus hun weg in grooten getale naar de kampongs en desa's in de binnenlanden.) — Ten slotte: in 1915 werd op Java en Madoera voor een waarde van ruim drie miljoen gulden aan lucifers ingevoerd!

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 49: Moeielijkheden bij de suikerindustrie in Australië, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Groenbemesting in de tropen, door Dr. A. van Bijlert. — Het stekken en enten van thee, door Dr. H. H. Zeylstra Fzn. — Verbeterde methode van suikerfabrikatie. — Schatting der Java-suikerproductie oogst 1916 en der beplante oppervlakte voor campagne 1917. — Bladziekte en kanker bij de Hevea. Voordracht van Dr. A. A. L. Rutgers. — Rubberplanters-vereeninging. Vergadering te Bandoeng op 20 Juni 1916 (Bespreking van de concept-ordonnantie „Arbeidsregeling op Java“). — Begroting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1917. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de vaste periodieke rubrieken.

Een lijst om van te schrikken!

Onder dit hoofd geeft het 29 Sept. Nr. van het Christelijk Weekblad voor Ned.-Indië „De Banier“ een staasje van het bedrag aan opium besteed door de Inlandsche en Chinese bevolking gedurende de jaren 1903 tot en met 1915. Die lijst geeft een belangrijke toename te aanschouwen van het opiumgebruik; doch zonder toelichting verdienen de cijfers o.i. niet heel veel waarde.

Trouwens aan de juistheid kan worden getwijfeld als we bijv. lezen, dat in 1914 op Java en Madoera werd verbruikt voor een waarde van f 15.552.720 en in 1915 voor f 17.551.719, terwijl volgens het officieele verslag betreffende den dienst der opiumregie over het jaar 1915 deze bedragen luiden: over 1915 f 17.551.719 (volkomen gelijk aan bovengenoemde som), en over 1914: f 18.774.784. Geeft dus „de lijst om van te schrikken“ eene beduidende toename van het gebruik in 1915 vergeleken bij 1914, het officieele verslag wijst op een belangrijke vermindering in 1915.

Om een juist begrip te verkrijgen van de opbrengst enz. van het opiummiddel, raadplege men vooral het zoeven genoemde verslag, dat geopend wordt met een beschrijving van het ontstaan en de inrichting van de opium-regie in Indië en hoe ze zich geleidelijk heeft ontwikkeld en uitgebreid.

Een sociaal-democraat over de evolutie van Indië.

Via bovengenoemd Nr. van de Java-Post ontleenen we aan het soc. dem. orgaan „Het Volk“ het navolgende stukje van den heer J. J. Bekaar (een bekend schrijver over Indische toestanden).

„Onder de dertig miljoen Javanen is nog nooit een Sidin of Kromo gevonden, waarin de stof zat voor een middelmatig vakvereenigingsbestuurder. Laat staan van een Schaper of Vliegen.

Aan geen Sidin of Kromo zou men het beheer zelfs van een kleine melkinrichting te Amsterdam duurzaam kunnen toevertrouwen. Zij kunnen op school vaak goed leeren — en zullen ook zinnen over kiesrecht en over onderdrukking zeer goed kunnen nazeggen. Maar ze kunnen niet zelf doen, zelf handelen, zoodra het leerboek of de leider hen in den steek laat.

Evenmin zouden zij 't bestuur van hun land zelve kunnen voeren. Arabier, Chinees, Japanner, of wie ook zouden na korten tijd de werkelijke regeerders zijn, en het nog erger maken dan het meest conservatief-kapitalistisch Hollandsch regime, dat men bedenken kan.

Het vele, dat voor Sidin en Kromo nog moet worden gedaan, zal vooreerst te 's Hage moeten worden veroverd. Want men kan niet den evenaar verzetten. En die aardrijkskundige omstandigheid maakt nu eenmaal, dat Sidin en Kromo toch in den grond dezelfde zullen blijven.

Vele jaren lang nog zal de gamelan niet gespeeld kunnen worden in het tempo van den socialistenmarsch, evenmin van het kiesrechtlied. Algemeen kiesrecht zou voor Indië een ramp kunnen zijn, zelfs waarschijnlijk zijn.

Deze zinnetjes, die vloeken tegen wat een sociaal-democraat in Nederland denkt, zijn te kort. Men kan 't verschil tusschen Oost en West nu eenmaal niet in weinig woorden zeggen, men moet het ten slotte voelen.

Maar, naar mijne overtuiging, is wat ik hier schrijf, de waarheid. Die ik hoop, dat sommige Indische partijgenooten zullen beamen.”

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal Heulstraat 17, den Haag, zijn o.a. ter lezing gelegd:

1. Verslag over het derde kwartaal 1915 van den Dienst der Pestbestrijding.
2. West-Indië, Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao, No. 3, 1e jaargang.
3. Mededeelingen van het Dep. v. Landbouw in Suriname, No. 6.

Instituut WOLTERS
 Surinamestraat 25 Den Haag
 OPLEIDING H. B. S.,
 GYMNASIUM EN LYCEUM.
 C. G. J. WOLTERS.

Modes Parisiennes

voorheen MAISON VREEZEN

Valeriusstraat 78 - 's-Gravenhage.

Kerst-Geschenken. Voorhanden een groote keuze in

Christelijke Lectuur - Bijbels en Kerkboekjes
 Teksten op Fluweel, Carton en Glas
 Belijdenisboekjes - Uitdeelingsteksten voor Zondagscholen
 Bijbelsche Platen - Christelijke Ansichtkaarten
 Lichtkruisen
 Kerst- en Nieuwjaarskaarten met Hollandschen, Franschen
 Engelschen of Duitschen tekst
 Kerstklonken

BOEK- EN KANTOOR- E. VAN ANDEL,
 BOEKHANDEL voorh. S. M. v. DELDEN,

Weimarstraat 16a, b. d. Suezkade. Telefoonnummer 3213

HENRI KROES - DEN HAAG

DUINOORD'S SPORHANDEL

Telef. Interc. 9313 Stadhoudersplein 26

UI'SLUITEND 1ste KLASSE FABRIKAAT
 RIJWIELEN-MOTOREN.

ARTIKELN VOOR ALLE TAKKEN VAN SPORT

Athletiek en Gymnastiek. Alles voor den Padvinder

ROTTERDAM, DEN HAAG,
 STATIONSWEG 42A PRINSESTRAAT 19-21
P. Hopman
 Fotograaf.
 Speciale Inrichting voor Schetsfoto's, in alle formaten.
 Zeer billijke prijzen. Zie Etalage.
 (Reclame) FOTO'S CABINET, in f 1.50
 massief eiken lijstje.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
 Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Henri Terbeek
 HEEREN-MODEMAGAZIJN
 VALERIUSSTRAAT 37 - DEN HAAG
 OVERHEMDEN - DASSEN - HOEDEN
 en PARAPLUIES.

G. J. EENINK

In oude en nieuwe Stijlmeubelen.

Magazijn: DEN HAAG Fabriek:
 Anna Paulownastr. 41. Bonistraat 2.

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 KLEERMAKERIJ
 Heerengracht 38 - Telefoon 4214
 Draagt onze reclame
 COLBERT-COSTUUM
 naar maat van f 35.—
 Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

Van de Ned. Afd. der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

OPENBARE VERGADERING op *Vrijdag 22 December 1916*, 's avonds 8 uur, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, Zaal No. 4, Groenmarkt te 's-Gravenhage. Onderwerp: Portland-Cement Fabricage in Ned.-Indië, toegelicht door Lichtbeelden. Spreker: de Heer C. G. VETH, Directeur der Ned.-Indische Portland-Cement Maatschappij. Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Voorzitter, P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris, L. STIBBE.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet). Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Leeraar in de wiskunde. Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernements-arts met ervaring in bacteriologische laboratorium-arbeid voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gouvernements-arts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken: civiel-ingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevoeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civ.-ingenieur); jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken; opzichter; tijdelijk bouwkundig opzichter.

Bij den dienst van het mijnwezen: tijdelijk geoloog; opziener;

Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilijnmijnen. Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen: civ.-ingenieur; werktuigkundig ingenieur; ingenieur voor het signaalwezen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telephoondienst: adspirant-ingenieur; tijdelijk adspirant-electro-technisch ambtenaar; instrumentmaker 2de klasse; hoofdboekhouder; commies.

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevoeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Bij de Gouvernements-marine: derde stuurman; leerling-machinist.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Vast-werkman-ketelmaker, scheepmaker en modelmaker, ten behoeve van het Marine-etablisement te Soerabaja.

Adspirant-commissaris van politie bij de algemeene politie.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeling „Personeel” van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 December 1916 No. 283).

Hoofdboekhouder voor den Indischen post-, telegraaf- en telephoondienst.

Indien de daarvoor bij de Indische begrooting voor 1917 aangevraagde fondsen worden toegestaan, kan in dat jaar bij het hoofdbureau van den post-, telegraaf- en telephoondienst in Nederlandsch-Indië worden geplaatst een hoofdboekhouder, praktisch ervaren en in staat leiding te geven aan de hoofdadministratie in haar geheel omvang, op eene bezoldiging van f 500 's maands, met twee driejaarlijkse verhoogingen van f 100 's maands.

Zij, die voor deze betrekking in aanmerking wenschen te komen, behoeven zich, onder uitvoerige beschrijving van hunne opleiding en levensloop en met opgave van hun geboortedatum, vóór 20 December a.s. bij gezegd adres te wenden tot het Departement van Koloniën (te adresseeren aan afdeling D „Personeel” van dat Departement) en daarbij over te leggen diploma's en bewijs of bewijzen van praktische ervaring.

In het adres moet worden vermeld of de gegadigde gehuwd is, c.q. het aantal en den leeftijd zijner kinderen.

Aangezien alle stukken naar Indië worden verzonden, zullen de terugverlangde bijlagen van de verzoekschriften eerst na geruimen tijd weder ter beschikking van de eigenaars kunnen komen.

Het schijnt dus wenschelijk zooveel mogelijk behoorlijk gewaarborgde afschriften over te leggen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken

van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending zal verbonden worden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad f 2000 (tweeduizend gulden);

b. vrije overtocht in de eerste klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de ambtsbezoldiging ingaat;

d. indien de uit te zenden hoofdboekhouder gehuwd is, uitkeering van het bedrag van eene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Tweede- en derde-stuurlieden voor de Gouvernements-marine in Nederlandsch-Indië.

Ter vervulling van de betrekkingen van tweede- en derde-stuurman bij de gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden personen, die onderscheidelijk met goed gevolg hebben afgelegd het examen bedoeld in de bij het Koninklijk besluit van 15 October 1909 no. 36 („Indisch Staatsblad” no. 592), laatstelijk gewijzigd bij dat van 13 Maart 1914 no. 33 („Indisch Staatsblad” no. 393), gevoegde programma's letters B en C, waarvan exemplaren voor belanghebbenden verkrijgbaar zijn bij de afdeling Personeel van het Ministerie van Koloniën; dan wel die in het bezit zijn van een Nederlandsch of Nederlandsch-Indisch diploma voor tweede- en derde-stuurman groote stoomvaart, behoudens dat de bezitters van het diploma voor tweede-stuurman een aanvullings-examen in de vakken genoemd onder 8 van evengenoomd programma B moeten hebben afgelegd of alsnog in Indië zullen moeten afleggen.

Aan de betrekking van tweede-stuurman is verbonden eene aanvangssalaris van f 100 (eenhonderd gulden) 's maands, met eene hoogste bezoldiging van f 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, te bereiken na twee jaar werkelijken dienst. De derde-stuurlieden genieten eene bezoldiging van f 70 (zeventig gulden) 's maands.

Zoowel de tweede- als de derde-stuurlieden genieten bovendien eene vergoeding voor voeding van f 50 (vijftig gulden) 's maands.

Aan de betrekkingen voor eerste-stuurman en gezaghebber, waartoe men c. q. bevorderd worden kan, zijn de volgende geldelijke voordeelen verbonden:

Allen genieten boven hunne bezoldiging eene vergoeding voor voeding, bedragende voor de eerste-stuurlieden f 50 (vijftig gulden) 's maands, en voor de gezaghebbers f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands.

De eerste-stuurlieden genieten eene aanvangsbezoldiging van f 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands en eene hoogste bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, welke wordt bereikt door vier tweejaarlijkse verhoogingen van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands elk.

De gezaghebbers genieten eene aanvangsbezoldiging van f 300 (driehonderd gulden) 's maands en eene hoogste bezoldiging van f 500 (vijfhonderd gulden) 's maands welke wordt bereikt door vier tweejaarlijkse verhoogingen van f 50 (vijftig gulden) 's maands elk.

De aandacht van belanghebbenden wordt er op gevestigd, dat indien in de daarvoor op de ontwerp-Indische begrooting voor 1917 uitgetrokken fondsen wordt bewilligd, de bezoldiging van voornoemd personeel als volgt zal zijn:

De derde-stuurlieden zullen genieten eene bezoldiging van f 100 (een honderd gulden) 's maands, de tweede-stuurlieden eene bezoldiging van f 125 (een honderd vijf en twintig gulden) 's maands, de eerste-stuurlieden eene aanvangsbezoldiging van f 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands en eene hoogste bezoldiging van f 300 (driehonderd gulden) 's maands (te bereiken door drie tweejaarlijkse verhoogingen van f 50 's maands) en de gezaghebbers eene aanvangsbezoldiging van f 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands en eene hoogste bezoldiging van f 600 (zes-honderd gulden) 's maands (te bereiken door vijf tweejaarlijkse verhoogingen van f 50 's maands).

Voor de berekening van pensioenen, bijdragen daaraan, wachtgelden, non activiteitsbezoldiging, verlof-bezoldiging en bijdragen aan en bedelingen uit het Weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt de bezoldiging met f 100 verhoogd.

Aan de uitzending als tweede- en derde-stuurman is verbonden:

a. overtocht in de tweede klasse, c. q. ook voor het wettig gezin;

b. tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van f 600 (zeshonderd gulden) voor de tweede-stuurlieden en van f 500 (vijfhonderd gulden) voor de derde-stuurlieden;

c. ingeval men gehuwd vertrekt, uitkeering van eene maand dienstinkomsten als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 70 (zeventig gulden) 's maands voor de tweede-stuurlieden en van f 50 (vijftig gulden) 's maands voor de derde-stuurlieden; ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, waarop vóór het vertrek uit Nederland ééne maand voorschot kan worden uitgekeerd.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behoeven zich, bij gezegd adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overleg van:

a. hun diploma;

b. eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(„Nederl. Staatscourant” van 26 Oct. 1916 no. 252).

Bankierskantoor

van

LISSA & KANN

LANGE VIJVERBERG 3

's-GRAVENHAGE

Administratie van vermogens

Safe Deposit

Brood-, Beschuit- en Banketbakkerswinkel
van J. J. MOOLENAAR.

Tasmanstraat 134 's-Gravenhage

Alle Artikelen verkrijgbaar der
KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK
LENSVELT NICOLA.

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15 's-Gravenhage

Tel. Interc. H. 447.

M. VISSER,

voorb. A. J. RODBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

HUPFELD'S FILIAAL

Directie:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONO- en MUZIEKHANDEL

is gevestigd:

's-GRAVENHAGE
Kneuterdijk-Heulstraat,
Tel. No. 27.

AMSTERDAM
Stadhouderskade 19,
Tel. No. 4698.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

WIENER & VAN WITSEN

Rotterdam Hoogstraat 226

Gevestigd 1851.

Fabriek van Uitrustingen voor O.- en W.-Indië

Speciaal naar maat.

Stoomwasscherij en Machin. Strijkinrichting „DE RIJN”

Maresingel 71a - LEIDEN - Telefoon No. 31.

De wasschen worden in Den Haag en Omstreken per paard en wagen wekelijks afgehaald en bezorgd.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Handwerklessen.

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **leplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

IBRAHIM GELAR DATOËK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor- maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.30.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten.

b. Staats- en part. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

TELEFOON H 7057

C. P. A. NICOLAÏ

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.

Dunklerstraat 33

hoek Valeriusstraat.

NATIONALE

BOOMPJES 10 Levensverzekering-Bank ROTTERDAM

N .. N.V. Nederlandsche Assurantie .. **A**
Spaarkas en Crediet-Onderneming

Goedgekeurd bij K.B. d.d. 9 Maart 1916, no. 56, P.B. no. 437.

Gevestigd te 's-Gravenhage - Theresiastraat 84.

Levensverz. & Lijfrenten- **S** Herververzekering N. S. L.
polissen met winstkans. à f 1.25
3% Premie-Obl. ad f 2.50 Garantiebrieven ad f 125.-

(1/20 N.S.L.) Meer kansen - Minder risico (1/20 N.S.L.)

C Hoofdagenten(essen) gevraagd **O**
..... tegen zeer hooge provisie
JAN HINGST Azn.
Telefoon 1100 Directeur.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Genealogisch Heraldisch Bureau

Carl Köffler, Den Haag, Obrechtstr. 181. Tel. 7840.

BELAST ZICH MET:

Het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin; het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands; het opsporen van familie-wapens en zegels; het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der officieele bewijsstukken; het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering; het oplossen van onbekende wapens; het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.; het graveeren van cachetten en zegelringen in alle metalen en halfedelgesteenten, het vervaardigen van stempels en clichés tot het bedrukken van postpapier, het branden van wapens in glas, het leveren van boekbanden, portefeuilles, etc., met in leder gedreven wapens, enz., alsmede het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht” voor Genealogie en Heraldiek.

Marque Déposée „AU-CONDOR”

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

Exportation Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

J. C. NIEUWSTRATEN,

Juwelier.

Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.
Eigen Atelier ook voor reparatiën.

PIET HEINSTRAT 128, o. d. Zoutmanstr.

Familiepension „KERCHER”

Villa „MATHILDE”
Oude Schev. weg 112-114.

Tel. Interc. Schev. 1256 - SCHEVENINGEN

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren) voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

„MODERN-SHOE”5 Vlamingstraat 5 Den Haag
te huis vanaf de Veenestraat.Soliedste adres voor Dames-, Heeren- en Kinder-
schoeisel, in alle genres.

ALLE REPARATIËN SPOEDIG EN BILLIJK.

Aanbevelend,

P. Ph. BAZIN.

(On parle Français).

M. P. MULLER,Galileistraat 133 en 129 Valeriusstraat 13
Tel. H 6375 Tel. H 6370

MAGAZIJNEN VAN

Gas- en Electriche Ornamenten.
BADEN EN GEYSERS.**J. C. P. HOOGVEEEN,**

Hofleverancier

van H. M. de Koningin en van H. M. de Koningin-Moeder

Wijnen, Comestibles, Thee.

UITSLUITEND 1ste KLAS KRUIDENIERS EN
INDISCHE WAREN.

Fred. Hendriklaan 141. Telefoon S. 429.

OPGERICHT 1811.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

*Kerstgeschenken***Bontgarnituren.****N. V. Maatschij tot Detailverkoop van****AARDAPPELEN**

Kantoor: Z.-O. Binnensingel 106. Tel. Haag 7982.

Over een
bedrag van
f 20.-
wordt f 1.-
terugbetaald.**Steeds prima soorten**Over een
bedrag van
f 20.-
wordt f 1.-
terugbetaald.

DE WAGENS KOMEN 3 MAAL PER WEEK AAN HUIS

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar
à 100 0/0. **99 0/0**
Verkrijgbaar tegen

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraichissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.**Pension „Zorgvliet”**

Groot Hertoginnelaan 155

's-Gravenhage :: Tel. H. 1186.

Linnen-Naaischool „RUSTHOF”

Parkstraat 41-43, Den Haag.

Vervaardigt alle soorten Linnengoederen,
Uitzetten, enz.**WISBRUN & LIFFMANN.**

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWELLEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELLEN.

Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED” POETSCRÈME

van de American Company of Chemical Products.

Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, 's-Hertogenbosch.

Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

P. B. VAN MOORSEL & COKerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den HaagGoedkoopst adres voor het geheel
of ged. instal'eeren van woningen.**J. B. HEIJDEMAN,**

CONFISEUR. - PATISSIER.

Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

Speciaal adres
Zoute Krakelingen.